

doc. PhDr. Mária Zamboriová, PhD.

Univerzita P. J. Šafárika, Lekárska fakulta

Ústav ošetrovateľstva

Tr. SNP č. 1

040 66 KOŠICE

e-mail: maria.zamboriova@upjs.sk

Recenzný posudok

Publikácia: Multimedialná vysokoškolská učebnica **OŠETROVATEĽSKÝCH
TECHNÍK**

Zostavovatelia:

Mgr. Michaela Miertová, PhD., prof. Mgr. Katarína Žiaková, PhD., Mgr. Anna Ovšonková, PhD., Mgr. Ivan Farský, PhD., Mgr. Martina Lepiešová, PhD.

Autorský kolektív: Mgr. Mária Balková, Mgr. Ivana Bóriková, PhD., Mgr. Ivan Farský, PhD., Mgr. Edita Hlinková, PhD., Mgr. Ľubomíra Ježová, PhD., Mgr. Radka Kurucová, PhD., Mgr. Martina Lepiešová, PhD., Mgr. Michaela Miertová, PhD., PhDr. Jana Nemcová, PhD., Mgr. Anna Ovšonková, PhD., Mgr. Mária Tabaková, PhD., doc. Mgr. Martina Tomagová, PhD., Mgr. Mária Zanolitová, PhD., prof. Mgr. Katarína Žiaková PhD.

Autori pripravili novú multimedialnú vysokoškolskú učebnicu prevažne pre odbor Ošetrovateľstvo. Predkladaná učebnica je zameraná na vybrané ošetrovateľské postupy, kde sú rozpracované jednotlivé kroky. V súvislosti so zmenou orientácie vzdelávania a postavením informačných a komunikačných technológií vo vyučovaní sa mení i rola učiteľa, a to v oblasti vlastnej pedagogickej činnosti ako aj v oblasti profesionálneho rastu. V rámci vyučovacieho procesu v študijných programe ošetrovateľstvo sa zdôrazňuje význam interaktivity a hypermediálnej prezentácie poznatkov. Príprava a implementácia interaktívnej učebnice do vyučovania prináša celý rad pozitív pre učiteľa i študenta. Publikácia je veľmi aktuálna, nakoľko zohľadňuje súčasné prístupy praxe založenej na dôkazoch. Práca s predkladaným textom doplnená reálnou demonštráciou jednotlivých výkonov v simulačných výučbových centrách resp. v reálnych klinických podmienkach tvorí predpoklad teoretického a praktického zvládnutia základných aspektov ošetrovateľskej starostlivosti.

Publikácia poskytuje prehľad základnej terminológie vybraných ošetrovateľských postupov, čím umožňuje študentom rýchlu orientáciu a aktualizáciu v problematike spojenú s vizualizáciou (obrázky, tabuľky, diagramy, fotografie, videá). Text je napísaný na 660 stranách vrátane slovníka, správnych odpovedí na prehľadové otázky a zoznamu autorov

fotodokumentácie a videí. Text je taktiež prehľadne členený do siedmich hlavných kapitol a ďalších podkapitol, ktoré na seba logicky nadväzujú. Autori tak dodržali postupnosť krokov pre vytvorenie zrozumiteľného textu pričom používajú aktuálnu reprezentatívnu literatúru.

Hlavné kapitoly pojednávajú o základných postupoch prevencie infekcie, vitálnych funkciách, starostlivosti o rany a obväzovej technike, výžive a rovnováhe telesných tekutín, vyprázdňovaní moču a stolice, odbere biologického materiálu, podávaní liekov a vybraných liečebných procedúr. Obsah učebnice uzatvára slovník odbornej terminológie, správne odpovede na prehľadové otázky a zoznam autorov fotodokumentácie a videí. Predkladaná práca kolektívu autorov je zameraná na klinické ošetrovatel'stvo. Doménu tvoria výkony, ktoré sestry vykonávajú bežne v rámci diagnostických i liečebných postupov.

Prvá kapitola je zameraná na základné postupy prevencie infekcie, ktorá pojednáva o základných postupoch a metódach asepsy – dezinfekcia, sterilizácia, asepsa, ďalej o nozokomiálnych nákazach, hygiene rúk, navliekaní a vyzliekaní sterilných rukavíc a sterilnom poli. Navrhujem aby uvedené témy boli zapracované ako podkapitoly pre prehľadnosť uvedenej problematiky, aby sa študent mohol ľahšie orientovať v texte. Takisto by bolo vhodné doplniť aktuálne pracovné postupy podľa: Vyhlášky MZ SR192/2015, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 553/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia.

Druhá kapitola Vitálne funkcie zahŕňa rôzne metódy merania telesnej teploty vrátane techniky merania, výhod a kontraindikácií jednotlivých metód merania. Pri sledovaní dýchania sú zapracované i jednotlivé postupy prípravy pacienta a inštrukcie vlastného merania, čo je výhodné hlavne pre začiatocníkov. Meranie tlaku je prevažne zamerané na neinvazívny spôsob merania, ktorý je v klinickej praxi najčastejší a je doplnený videonahrávkami. Meranie pulzu je taktiež podrobne zdokumentované. Súčasťou tejto kapitoly je aj saturácia kyslíkom a bolesť. Ponechávam na zváženie autorov, či potreba oxygenácie a byť bez bolesti patrí k vitálnym funkciám. I keď na medzinárodnej úrovni prebiehajú diskusie o zaradení bolesti ako 5. vitálnej funkcie, mnohé výskumy poukazujú na to, že pravidelne meranie bolesti nezvýšilo kvalitu manažmentu bolesti a nereflektuje fungovanie organizmu.

Tretia kapitola Starostlivosť o rany a obväzová technika je spracovaná komplexne a kohézne s využitím aj drenážnych systémov a moderných obväzových materiálov. V podkapitole obväzové techniky si študent nájde aj nahrávky zhotovovania obväzov pre

jednotlivé časti tela, čo vysoko oceňujem. Štandardizované postupy napomáhajú prevencii pochybenia v klinickej praxi.

Štvrtá kapitola Výživa a rovnováha telesných tekutín obsahuje poznatky o enterálnej i parenterálnej výžive, kde sú i upozornenia na špecifiká výživy z kultúrneho hľadiska a autori taktiež deklarujú bezpečnosť pacienta v rámci výživy s následnou edukáciou. Výživa je spracovaná i z hľadiska ošetrovateľského procesu od posudzovania po vyhodnotenie. Obsahuje aj jednotný diétny systém a posudzovacie nástroje výživy. Zavádzanie, výmena a odstránenie žalúdočnej sondy je precízne doplnené videonahrávkami. Pre parenterálnu výživu je vypracovaný postup zavedenia periférnej kanyly a motýlikovej ihly a komplexná infúzna terapia. Kapitola je rozšírená o zavádzanie a starostlivosť o centrálny venózný katéter i meranie centrálného venózneho tlaku, čo je nevyhnutné pri sledovaní bilancie tekutín pri parenterálnom podávaní. Súčasťou je transfúzna liečba, príprava a technika podávania aj možné komplikácie.

Piata kapitola Vyprázdňovanie moču a stolice, vyjadruje definície močenia, katetrizáciu močového mechúra ženy, asistenciu pri katetrizácii močového mechúra u muža, komplexnú starostlivosť o črevné stómie. Chýba fyziologická a patologická charakteristika vylučovania stolice a sledovanie vyprázdňovania stolice.

Šiesta kapitola Odber biologického materiálu, približuje základné metódy získavania vzorky kapilárnej a venózne krvi, rôzne techniky odberu s fotodokumentáciou a videami. Odporúčam spresniť názov kapitoly na odber krvi, nakoľko pojem biologický materiál je veľmi široký a daný text o tom nepojednáva.

Siedma kapitola Podávanie liekov a vybrané liečebné procedúry poskytuje informácie o liekových formách, o uchovávaní a uložení liekov vrátane opiátov. Podávanie liekov per os, aplikácia topických liekov, aplikácia injekcií je najdôležitejšou informačnou podstatou tejto kapitoly.

Každá kapitola začína cieľmi pre študenta, ďalej sú vymedzené kľúčové slová, úvod do problematiky následne vlastné témy jadra kapitoly, posúdenie vrátane výsledných kritérií, ošetrovateľské diagnózy, plánovanie, implementácia, vyhodnotenie. V jednotlivých kapitolách sú detailne spracované pracovné postupy, ktoré sú bohato dokumentované vizuálne fotograficky a videami. V modernom ošetrovateľstve je kladený dôraz i na bezpečnosť pacienta, čo autori zobrali do úvahy. V texte kapitol nájde študent i odkazy na ďalšie učebné texty, videá, rozširujúce informácie a súvisiace témy v rozsahu predkladanej učebnice. Súčasťou sú i problémové úlohy a nácvik techniky. V prehľadových otázkach sú umiestnené testové otázky, kde sa študenti učia aplikovať svoje doterajšie vedomosti a skúsenosti,

praktické zručnosti a rozvíjať svoje kritické myslenie a klinické rozhodovanie. V závere kapitoly sú uvedené bibliografické zdroje.

Autori pripravili učebnicu v rámci projektu KEGA č. 056/UK-4/2013 s názvom **Multimediálna učebnica ošetrovateľských techník a zručností**, ktorá je reakciou na potrebu modernizácie a skvalitňovania vyučovacieho procesu hlavne v predmete Ošetrovateľské techniky.

Príprava na povolanie sestry, ktorá má v starostlivosti o zdravie nezastupiteľné miesto a stáva sa autonómnym pracovníkom, kladie vysoké nároky na študenta. Úlohou sestry je taktiež usilovať sa o vykonávanie jednotlivých ošetrovateľských výkonov za optimálnych podmienok pri dodržiavaní asepsy a antisepsy i bariérovej techniky, čo zohľadňuje i predkladaná učebnica.

Záver

Autori pripravili svoju publikáciu ako vysokoškolskú učebnicu, ktorá spĺňa základné didaktické princípy modernej učebnice, prezentované pracovné postupy reflektujú aktuálne poznatky ošetrovateľstva založené na dôkazoch. Je určená hlavne pre odbor Ošetrovateľstvo, no je aj výborným nástrojom pre pregraduálnu a postgraduálnu výučbu a štúdium iných zdravotníckych odborov ako aj pre sestry z praxe. Jednotlivé témy sú systematicky a štruktúrované spracované na základe významných domácich i zahraničných bibliografických zdrojov a aktuálnych legislatívnych noriem. Z hľadiska potrieb študentov ošetrovateľstva sa jedná o potrebný text, pretože v ucelenej podobe prezentuje nosný obsah predmetu Ošetrovateľské techniky na vysokých školách. Posudzovaný foliant spĺňa po formálnej a obsahovej stránke všetky nároky kladené na odborný text. Uvedenú vysokoškolskú učebnicu **odporúčam na publikovanie.**

Košice, 3. december, 2015

doc., PhDr. Mária Zamboriová, PhD.